

INTERVIU

Un milicià granollerí ex-rebel

dóna detalls interessants de la seva fugida d'Osca i de la lluita en aquell sector del front d'Aragó.

El meu company Roca m'ha citat per entre-
vistar-me amb Andreu Oliveras.

Andreu Oliveras, conegut pel noi de can Granota, és un xicot milicià que va escapar-se de les columnes rebels d'Osca i va passar a les lleals, a la Columna Durruti. Primerament havia fet el servei a Saragossa, però com que abans d'esclatar la revolta els feixistes donaven una mica de bel·ligerància als seus subordinats, va demanar que el traslladessin a Osca, d'on darrerament ha pogut escapar.

Oliveras és un xicot senzill i simpàtic, que explica les coses sense parar; però en Roca, coneixedor de les meves intencions, va saber-lo preparar. Es a dir, que som dos a entreviuar. Això, és motiu perquè el nostre interlocutor tingui més feina a contestar, perquè quan no sóc jo és l'altre qui pregunta.

Oliveras és valent d'ell mateix. Des de petit sempre li ha agradat tenir una escopeta. És aficionat a la cacera i no feia cap mal paper en les barraques de tir que vénen per la Festa Major. Allà on apunta, tret segur...

—No creieu que sigui jo sol el que m'he escapat, — diu, per començar. — En el sector d'Osca, on era, almenys ja ho han fet 300 homes. Tothom comença a fer-se càrrec de la situació i, qui més qui menys, busca una sortida. Entre els deu que varen fugir amb mi, hi havia vuit catalans, un basc i un aragonès. Vol molta precaució, això sí, però amb voluntat són molts els que cada dia fugen. Quan ens vàrem escapar jo estava fent guàrdia. Era el dissabte, dia 4 ó 5, no ho recordo exactament. Els meus companys, quan varen tenir la sortida, varen fer-me un xiulet i tan prompte els rebels notaren la manca de guàrdia, des del castell Monte Aragón varen treure dues ametralladores per si podien aturar la nostra fugida; però la nostra voluntat era més ferma que les bales...

—...?

—M'he trobat amb tot. Ara ja sé el que és una guerra i, per comble, estava en el batalló n.º 20, la majoria catalans, que està castigat encara per haver-se negat al fusellament dels capitans Galàn i García Hernández. Compieu, doncs!... A la més petita, i pel sol fet d'ésser català, ja havieu rebut. Una vegada vaig atrevir-me a dur un ferit durant quatre quilòmetres — un pobre xicot que només feia que demanar-me aigua durant el camí — Doncs, bé, varen fer-me comparèixer davant del comandant, i després d'un diàleg una mica agressiu, m'obligaren a treure'm el corret-

jam i em castigaren a fer trinxeres i a tallar arbres.

—...?

—La teca? Ja us asseguro que no us hi engreixaríeu. Una llauna de vuit sardines per tres, i un tros de pa bastant sec, també per tres. He estat dos dies i mig sense menjar; només bevent. La lluita et fa perdre la gana. El primer combat que vaig prendre part, va durar des de les set del matí a dos quarts d'una de la nit; això sí, sense menjar res. En tres setmanes d'ésser allí vaig perdre nou quilos. El menjar no compta; almenys per ells. La majoria dels dies passàvem des de les dues de la nit a les sis de l'endemà, amb ranxo fred. I si volfem comprar sardines i pa ens costava tres pessetes!...

—...?

—No és gran, no! Osca és una població més petita que Granollers. Deu tenir uns 14 mil habitants. De l'exèrcit hi havia uns 2.000 barrejats amb gent carlina i de falange que es disfressaven d'oficials per a desorientar-nos. Tenien material de Saragossa i de Jaca, però la nostra aviació els apallissa molt. Darrerament, van destruir-los el dipòsit on guardaven 2 canons antiaeris, dos del 15 i mig i una caseta que hi havia material de guerra, i encara uns canons que tenien amagats entre unes bardisses. Però, eren vuit aparells nostres que contínuament els bombardejaven. És la manera d'acabar-ho aviat. No veieu que no saben on van!... Una vegada a Tardienta vàrem avançar sis quilòmetres i em vàrem recular deu, abandonant 60 ferits, i per postres, varen fer-nos desfilir pel poble amb la banda. Jo mateix, el dia de la meua fugida, no us penseu que marxés amb les mans al cap; a contrari, vaig endur-me'n 40 bales perforadores i granades de mà.

—...?

—A Osca, com important, hi ha El Coso i el castell Monte Aragón, que té una mina que arriba fins a la catedral.

—...?

—Moltes n'han fet! El que collia una proclama de les que llançaven el nostres avions ja no s'aixecava. Les ràdios les tenen totes. La gent que maten, esgarrifa. En una nit en varen matar-ne 60. I diàriament, 30, 20, 10, ots obrers. Ullimament, per no gastar tantes municions, els posaven tots en una rotllana i els tiraven una granada; així morien tots d'un cop. I directament al cementiri, on jo a la nit hi feia guàrdia. Haguéssiu vist, a la nit, enmig de les granades, els esquelets com ballaven!

Una altra vegada vàrem entrar a Tardienta, en una casa on hi vivien dos peons amb les seves famílies, i l'alfères Garzón va obligar-nos a endur-nos-en una màquina elèctrica de cosir i tot el parament de cuina i la roba que tenia la noia de la casa que havia de casar-se. «¡Para mi hija!», va dir l'estúpid alfères. I com aquest cas, molts d'altres...

—...?

—Cauran aviat. A Osca tot està fet malt bé, els telèfons, les vies de comunicació el camp d'aviació de Tardienta és nostre...

—...?

—N'hi molt d'espionatge; tant per un cantó com per l'altre. Els espies es col·loquen per es muntanyes i a la nit es fan senyals amb llums. Durruti, en les seves acampades, n'ha trobat a molts. Un pastor també va descobrir-ne tres. Un dia 130 homes, vàrem anar a posar la bandera monràquica en els quartels i al dia següent, un trimotor rebel, captat pels lleals, deixava anar una bomba de 200 quilos. El servei d'espionatge!...

—...?

—A nosaltres, els catalans, ens feien anar a les avançades. En el meu casc d'acer hi portava dibuixat un esquelet, i això els molestava perquè deien que portava mal auguri.

—...?

—L'aviació d'ells porta una bandera negra i blanca, molt brillant, i els nostres la republicana.

—...?

—Ui, moltes! La més bona era una paròdia d'un ofici que vàrem fer vestits de capellà i podia costar-nos la vida, si els del requeté ens veuen. I com emocionant el dia que vàrem presentar-nos a la columna Durruti i Pérez Farràs. Vam haver de fer senyals amb una tovallola i amb moltes precaucions poguérem entrar. Demaneu de petons, abraçades i estretes de mà!... El comble de l'alegria i de l'emoció! Jo mateix vaig deixar els meus utensilis personals i referent a això Durruti va dir-me: «No et preocupis home, en arribar a Osca tindràs de tot!».

Una altra anècdota, la del meu germà, que va allistar-se amb la columna del Vallès, de la qual jo ara també formo part, per venir-me a salvar. I quan jo arribava a Granollers amb uns dies de permís, ell marxava amb la columna granollerina.

—...?

—La premsa venia diàriament de Saragossa. I el dia que hi havia que'com que ells creien interessant ens donaven un periòdic a cada ú.

Finalment, fem una darrera pregunta. En la nostra tau'la ja son massa els que pregunten. La nostra intervui s'ha convertit en conversa de cafè i preferim marxar.

—...?

—Sí; sóc promès. Però en això de casar-me he de pensar-m'hi una mica.

Em despedeixo, doncs, desitjant-li força sort, ja que torna al front enrolat en la Columna del Vallès Oriental. Els altres encara continuen fent-li preguntes que ell no para de contestar, amb aquella bona fè tan granollerina.

JOAN VERNET